

Ми смо после 12 година дошли практично на исту тачку да поново имамо власт једнога човека који је ставио све под своју контролу, а то је Борис Тадић. Ако уништите три основне гране државне власти, и све контролне механизме, ако тужилаштво ради на СМС, ако нема независног суда – а била сам у парламенту и знам да су партије давале своје судије - онда је то тотална узурпација власти коју је извршила група људи чији је центар Борис Тадић и његов кабинет, група људи која влада, али која је потпуно некажњива, каже у интервјуу за Радио Слободна Европа социолошкиња и доскорашња посланица Весна Пешић.

РСЕ: Шта мислите о приговорима и жалбама на регуларност избора?

Пешић: Било је доста неправилности на изборима. Сама сам написала чланак за Пешчаник, још пре него су почели избори, да је било одређених проблема. И професорка Весна Ракић Водинелић и ја и неки други људи чудили смо се како нико не реагује на бирачки списак јер није нормално да имате у бирачком списку 7.026.000 бирача, а да, према попису из октобра прошле године, у Србији имате 7.120.666 становника. А, сетите се колико су нам трубили да смо за претходних десет година изгубили више од 300.000 становника. Никако та бројка бирача није могла да стоји. Милион становника најмање, односно 15-20 одсто, мора бити популација испод 18 година старости, а према овоме би испало да их је само 100.000. Друго, два дана пред изборе, ја сам и о томе говорила, одузели су из бирачког списка 250.000 бирача. Још пре свега тога, гледала сам колико је било бирача на изборима 2008. године - било их је скоро 300.000 мање него ове године. Врло је чудно, дакле, да је толико становништва нестало, а да сада имамо много више бирача него пре четири године. Морао би ваљда да се смањи број бирача, а не да се повећа. И тада су, они, одједном, смањили број бирача на том изборном списку за 250.000.

Једни су причали да су то избацили бираче са Косова, а други да су избацили неке друге наше држављане. Са бирачким списковима, дакле, нешто апсолутно није било у реду. Ја се чак сећам да је пре пет-шест месеци и сам министар рекао да не зна одакле нам тих 300.000 људи. Када је тај списак са више од 7.000.000 људи био закључен, јавила сам се одређеним агенцијама које се баве статистиком и питала их како је то могуће, али ни они нису имали објашњење шта је проблем и какав је то бирачки списак.

РСЕ: Весна Ракић Водинелић и ви сте говорили о изборној листи НОПО (Ниједан од понуђених одговора), која није испунила законски минимум од 10.000 прикупљених гласова да буде регистрована као странка, а ипак је била регистрована?

Пешић: Да, па видели сте шта је било. НОПО се појавио још раније као некаква лажна влашка странка. Они су донели само 6.600 потписа. Уместо да ту пријаву одбаца, Републичка изборна комисија им је рекла да допуне листу, што је, дакле, незаконито. Тада бива уложен приговор једног бирача, о чему је Весна Ракић писала, па Управни суд одлучује да пријаву за регистрацију те странке треба одбацити јер није у складу са законом, али и он седи на две столице јер не даје инструкције РИК-у како да поступи. Ето, тако се НОПО регистровао као странка, учествовао на изборима и противзаконито добио један мандат.

Навела сам као проблем и број гласова на Косову јер сам видела да на Косову има 110.000 бирача, а изашло је само 30.000. То је, разуме се, врло чудно с обзиром да је на Косову увек била велика излазност. А нарочито ме је забринуло кад су рекли да гласови неће бити бројани на Косову из безбедносних разлога. Дакле, тих 15-20 минута потребних да пребројиш гласове је врло безбедносно ризично, па се гласови шаљу у Рашку и Врање на бројање, а није било безбедносно ризично гласати цео дан?!

РСЕ: Како је објашњиво да се догоде нерегуларности, па чак и наводне крађе, ако имате 50-60 људи на бирачком месту који посматрају изборе, од ЦЕСИД-а преко ОЕБС-а, до припадника свих странака који су у бирачким одборима?

Пешић: Па, ЦЕСИД ништа није радио. А ОЕБС изабере места на којима ће да буде. Није он тај процес пратио баш тако помно, да седи од почетка до краја, да свуда гласове пребројава. А ЦЕСИД је почео одмах са својим пројекцијама изборних резултата, тако да

неколико дана нисмо имали никакве друге прелиминарне резултате него само ЦЕСИД-ове. Уосталом, ко је ЦЕСИД? Па, то је само једна невладина организација.

Друго, кад се неке мале странке, попут „Двери“, које мени и вама и многим другима нису симпатичне, жале да је било промашаја, онда РИК све оно што они наведу, одбаци. Али када Чедомир Јовановић, који није прешао цензус у Београду, тражи да се на 16 бирачких места понове избори у главном граду, онда РИК прихвати те примедбе по принципу - наш члан није прошао, па хајде да му отворимо могућност да добије то мало гласова што му фали.

Принципијелно, дакле, ако постоје озбиљне примедбе, мора да се заустави процес да се истраже све те примедбе.

Морам поменути и то да су слободни медији један од главних услова за фер и поштене изборе. Код нас су медији тотално затворени, потпуно контролисани. Шансе нема да се поведе било каква озбиљна расправа о било ком проблему у нашем друштву, а камоли о актуелним изборним нерегуларностима.

РСЕ: Николићева прича о 3.000 гласачких листића који су нађени у контејнеру – како вам звучи?

Пешић: Не бих одбацила било шта јер слушајући колико је демократама стало да победе, спремна сам да верујем да су одлучни да изборе добију по сваку цену. Не могу о Николићевим оптужбама о тим гласовима ништа да тврдим јер сама немам доказе, али судећи по ономе што јесам проверавала, морам рећи да ствари смрде. А колика је величина смрадежа тих избора, то не могу да проценим. Међутим, као што рекох, ништа ме не би изненадило.

РСЕ: Зашто се придаје толики значај председничким изборима ако председник државе по Уставу нема јака овлашћења? Зашто Славица Ђукић-Дејановић, као в.д. Председника Републике, по завшетку парламентарних избора Српској напредној странци, која је освојила највише гласова, није понудила мандат да састави владу? Тек ако би то СНС одбила, односно, ако не би успела да састави већину, мандат би се дао другој по броју гласова, дакле, Демократској странци. Томе управо ових

дана присуствујемо у Грчкој, зар не?

Пешић: Зато што ми имамо једног диктатора који се зове Борис Тадић. Слушала сам пре неколико дана расправу на телевизији у којој је учествовао Слободан Хомен и у којој је рекао, отприлике овим речима – ми чекамо, то је циљ над циљевима, да на овим изборима победи Борис Тадић, а ако он не би победио, не би било ни Владе. Па, чекајте – хоћемо ли да процењујемо шта то значи? Овде, дакле, имате некога ко је све ставио под своју контролу.

РСЕ: А зашто не би било Владе ако Тадић не победи на председничким изборима?

Пешић: Е, па зато што имате новог Милошевића, што имате некога ко је ставио све под своју контролу. Читава та пирамида власти је направљена, а главни „штрумф“, шеф те пирамиде, јесте Борис Тадић. Када се та пирамида сруши, не зна се шта ће да буде јер, као што је искуство са рушењем Милошевића показало, када срушите центар моћи, срушићете целокупну власт. Ми смо, дакле, после 12 година дошли практично на исту тачку да поново имамо власт једнога човека који је ставио све под своју контролу, а то је Борис Тадић. И због тога се чека.

Зашто је он уопште давао ту оставку на место председника? Зашто нисмо имали само локалне и парламентарне изборе? Зато што је то главни начин узурпације свих других власти – и парламентарне и извршне - сви знамо да је премијер Цветковић био обична марионета, за све се питао Кабинет. Ми, дакле, нисмо имали Владу иако по Уставу нашу државу и политику у држави води Влада и председник Владе, а не Председник Републике. Е сад, када се поклопи то да председник државе добије већину у Парламенту, а истовремено задржи и страначку председничку функцију, онда он преко те функције председника странке поставља своје ministre и премијера, па тако узурпира комплетну власт. Врхунац свега тога је што је том узурпацијом уништио и правосуђе. Ако уништите три основне гране државне власти, плус све контролне механизме, ако тужилаштво ради на СМС, ако нема независног судства – а нема га, била сам у парламенту и знам да су партије давале своје судије - онда је то тотална узурпација власти коју је извршила група људи чији је центар Борис Тадић и његов кабинет, група људи која влада, али која је потпуно некажњива.

Пошто је Тадић са Дачићем већ „безецовао“ Владу, па сад чека да буде и председник и да настави по старом, ја сам рекла да ми као грађани треба да тражимо од та два

председничка кандидата који уђу у други круг избора да онај ко постане председник Републике мора тренутно дати оставку на место председника странке, да не би дошло до ове узурпаторске ситуације о којој сам управо говорила.

РСЕ: Тадић није ковертирао оставку на функцију шефа странке.

▣ **Пешић:** Није. Ковертирао ју је Николић, који очигледно неће имати Владу, али је добро што је то урадио. Сваки председник мора једном за свагда да избаци могућност узурпације власти јер када задржиш ту функцију председника странке, ти у ствари добијеш и Владу. То се догодило у Србији и зато смо ми сада практично, за ове четири године, срушили све институције и направили смо један ауторитарни систем из кога изборна демократија, као једина тековина 5. октобра - да ћемо имати поштене и фер изборе - не може да се одржи. Не може да се одржи ако нема ову институционалну подршку. Чија је то одговорност? Па, разуме се, Бориса Тадића и последње Владе.

РСЕ: Зашто ЕУ која прати и оцењује етапе на путу Србије у своје редове у том погледу не чини готово ништа?

Пешић: То ЕУ не интересује јер не живи она него ми живимо овде. Не кажем да је за ЕУ то неважно питање, али то не може нико други да реши, то морамо ми сами. Нема „доктора“ из иностранства који ће то да среди.

РСЕ: Дакле, шта чинити? Имаћемо опет исту Владу, с тим што је Дачић сада много јачи, и, по својој прилици, Тадића опет за председника.

Пешић: Проблем је што сада немамо контратежу ауторитарним тенденцијама. Па и деструкцији која се десила у криминализованој приватизацији нема отпора. Ми смо 90-тих година били потпуно мобилисани, ми као мала странка, заједно са другим партијама, у борби против једног ауторитарног, ратног и злочиначког режима, али данас више немамо контратежу. То сматрам највећим проблемом.

Они су направили један политички картел – један за све, сви за једног - то су

провладине странке које су већ биле на власти. А и ови избори – били фалш или не - показују да у Србији никада власт не може да се смени, исто као што је било за време Милошевића. Наши бирачи су у таквој ситуацији да увек гласају за провладине странке, за власт. Зато што држи пендрек и касу.

У овој ситуацији, након пропалих приватизација, где се служба може наћи само код државе и нигде другде - јер је приватни сектор потпуно пропао - сви су се уденули у разне секторе владе и у јавни сектор. Код нас је и централна и локална бирократија језиво порасла и јасно је да је једина фабрика која данас у Србији ради државна администрација. Знате ли колико људи зависи само од државе, а нарочито од стожерне партије, од Демократске странке? И, разуме се, у њиховом интересу је да на власт не дође неко други, па зато гласају за власт – јер ту је, јелте, каса. Неће да дозволе да изгубе посао ако сутра неко други дође на власт.

Дакле, логика и тог огромног сегмента становништва и свих малих сателита владајуће странке је следећа: ми ћемо сви да радимо за ДС, али ћемо сви да причамо текст који ће да изгледа као да смо ми неке независне странке. Онда ће они који воле ЛДП, независно Косово, тој партији давати гласове, а она ће после те гласове пресипати Демократама. Дачић ће, не знам, да прича „јасно и одлучно“, „не дамо Косово“, „истератимо ММФ“, стару Милошевићеву причу, мешаће тако карте да добије гласове али ће сутрадан одмах те гласове предати Борису Тадићу.

РФЕ: Зашто је Тадић скратио председнички мандат, шта му је била мотивација?

Пешић: Моја је хипотеза да је лажна претпоставка да је он то урадио да би својом популарношћу повукао своју странку јер се не види да он много боље стоји од те странке, истраживања то нису ничим потврђивала. Моја је хипотеза да је он хтео да се прилепи за парламентарне изборе зато што је хтео да има уцењивачки капитал при састављању Владе. По принципу: Ако хоћеш да уђеш у Владу, онда ћеш своје бираче да позовеш да у другом кругу гласају за мене. Он се, дакле, за скраћивање свог мандата, чиме је прекршио Устав, није одлучио због тобожњих уштеда, како је говорио. Да је остао председник до краја мандата, па у председничку изборну кампању ушао тек у децембру, онда би остао сам. Влада би, дакле, већ била формирана и он би врло тешко могао да добије све те кандидате – Дачића и друге - које сада на овај начин уцењује - ако хоћеш у Владу мораш да ми даш глас на председничким изборима. Дакле, врло би мала била вероватноћа да би он у тој ситуацији где нема уцене могао да прође.

РФЕ: Зашто није отворено питање трећег председничког мандата?

Пешић: Као што сам рекла, код нас не може више да се отвори ниједно озбиљно питање, па тако није отворено ни то. Сматрам да је трећи мандат потпуно нелегалан, а о легитимности да и не говорим. Упркос томе што у Уставном закону пише да се не рачуна његов први мандат, него да он почиње тек после Устава који је донесен 2006. године, поставља се питање на које нико не одговара: да ли ви законом можете да рушите уставни принцип? Наравно да не можете јер је устав изнад закона. Заправо, све је јасно јер се из члана 18 види да је то била нагодба направљена између Војислава Коштунице и Бориса Тадића, то, дакле, да је овај себи издејствовао нагодбу унесу у Уставни закон. То је, наравно, потпуно нелегитимно јер нема ниједне државе где су могућа три председничка мандата. Упркос свему томе, нити је неко озбиљно отворио то питање, нити је неко спречио трећи мандат. То нико и не сме да пита, исто као што не сме да пита за било шта друго. А ако се неко и усуди да пита – одговор не добија јер је власт тако арогантна да, шта год ви питали, не сматра за потребно да одговори.

РСЕ: Ви сте, као персонификација грађанске Србије, многе изненадили тиме што сте позвали да се у другом кругу председничких избора гласа за Николића? Зашто сте то предложили?

Пешић: Ја то управо као грађанка предлажем јер хоћу да спречим да се настави оваква власт, да спречим слепљивање те председничке функције са партијском функцијом и са Владом јер се тако наставља ова узурпација и урушавање система, што никако не иде на добро. Сматрала сам да ништа не смета да та „енглеска краљица“ буде Тома Николић, односно, да би било погубно да дозволимо ту комбинацију која се показала изузетно рушилачком и деструктивном. А што се тиче владе коју би водила ДС – она би и иначе имала највећа овлашћења. Дакле, та странка је, уз помоћ СПС, већ узела владу. Па, зашто би онда и председник морао да буде из те странке, односно, из те владе?

Друго, ако знамо да је у ауторитарним системима сва власт концентрисана у главном „штрумфу“, а то је сада Борис Тадић, ми бисмо онда оваквим избором издејствовали некакву промену, зато што ако он не би био изабран за председника, вероватно не би остао ни председник ДС-а. Логично је да би та странка морала да се преиспита и да изабере новог председника. Дакле, ми преко тога покушавамо и отварамо неке нове динамичне процесе - да неког сменимо у тим странкама и да нешто, коначно, почне да се одвија.

РСЕ: Грађанска Србија нема, међутим, разумевања за то. Већина има став – гади ми се таква опозиција, боље бирати мање зло.

Пешић: Изложила сам једну логику за коју мислим да је у реду. Зовем то стратешким гласањем – да гласаш због одређених разлога које сам описала. А поводом става „гади ми се таква опозиција“, морам рећи да је чињеница да ми у Србији немамо нову опозицију. То је требало да буде ЛДП, та странка је требало да буде коректив власти. Ја сам у њеним редовима била и ми јесмо били критичари ДС, али нисмо наставили да будемо та алтернатива, него смо се утопили у ту странку, па је ЛДП практично постала водоноша, свита ДС-а. Зато су многи њени гласачи и били разочарани. Нажалост, ми немамо ниједну модерну странку из новог доба која би била опозиција властима, тако да нам је остала само стара опозиција и то људе збуњује: како сад да гласам за стару опозицију? ЛДП је, дакле, одједном прешао на страну власти и постао прорежимска странка и сад смо остали – с ким? Само са старом опозицијом.

Па, није моја грешка у томе што нисмо успели да формирамо ту контратежу. Да се разумемо, и Демократска странка, и било која друга, ако нема критике, ако нема опозиције, врло лако ће да прерасте у ту ауторитарну власт. Па, није Србија земља која већ вековима има развијен парламент, судство и друге институције. Напротив, ми смо били на почетку изградње тих институција јер смо пре тога тек били изашли из рушевина. Рекла бих чак да смо рушењем Милошевића одрадили тек лакши део посла јер и после свргавања његове власти остали су његови људи, неотворени досијеи, неререформисане тајне службе итд. И шта се онда десило? За 10 година вратили смо исту пирамиду власти, само није више главни „штрумф“ Милошевић, него Борис Тадић. Значи, ми се лако вратимо на ауторитарни систем и зато је важно да стално негујемо критичку опозицију сваком режиму.

РСЕ: Било је на овим изборима 4,3 посто белих листића, дупло више него до сада. П репознајете ли у томе бар зачетак нечега што би могла постати за 4 године та нека модерна опозиција настала прилично спонтаним путем? Куда ће ствари водити?

Пешић: Не могу о томе да вам кажем ништа јер то гласање за бели глас је толико разљутило режим да они опет наводе како смо ми криви што Чедомир Јовановић није прошао него је прошао бели листић и стално покушавају да у нама за то пронађу кривце. Био је велики напад на такву врсту гласања, при чему ми није јасно зашто се неко уопште меша у начин како ћу ја да гласам. То је смешно, поготово када сам видела и ту чињеницу, коју наши грађани треба да знају, да је Марије Лепен после завршеног првог круга председничких избора у Француској, рекла да ће у другом кругу убацити бели

лист. У Француској постоји бели лист. Што је сада то неког овде страшно узнемирило када у свету одавно постоји таква могућност?

Али, ја заправо знам зашто их је узнемирило. Зато што је реч о политичком картелу. Чак иако бели лист не штети највише ДС-у, него штети ЛДП-у или УРС-у или СПС-у, пошто су они сви у том тајном савезу, онда су против тога да буде оштећен било ко од њих.

Главна мотивација „белог гласања“, међутим, није било то да се штети овоме или ономе, пошто то како ће штетити и није могло да се израчуна, него је то био начин да се поручи да нема нове критичке опозиције која би била контратежа негативним тенденцијама и да ће зато што нема више алтернативе као критичке опозиције, они изаћи на изборе, али ће протестно послати поруку да су нам шансе у овом тренутку потпуно затворене. Чак и да није био повећан број белих листића, мислим да је важна та порука о незадовољству због ситуације у којој се налазимо.

Е, сад ви питате да ли ће из тога нешто да произађе. Право да вам кажем – појма немам. Можда се направи нека организација која ће да врши притисак на власт да се унапред покушају договорити одређене промене политичког система. При томе, није реч само о изборима, него о томе да ли можемо да седнемо и да се договоримо како да направимо један много ефикаснији систем који може да функционише, а да тек онда видимо, ко хоће да се кандидује. Да, дакле, ако неко уђе у власт то има некаквог смисла, да зна да може нешто да уради, да та власт није празна прича где ће сви да изделе плен, а онда да пуне своју мафију из странке да управља док цело друштво пропада. Дакле, морамо то у корену да изменимо и да видимо како да их учинимо смисленим, како да учинимо да функционишу у нашем јавном интересу. Све то треба да се стави под лупу и да се организују грађани, да пробају да утичу да се овакав корумпирани партократски систем у основи промени.

Ово што смо до сада имали и имамо своди се на то да већа странка са малима направи владу и онда у том кабинету више ни око чега не могу да се договоре. Оно што је у интересу великој партији, није у интересу мањим странкама, па је онда оне уцењују. Од промена нема ништа – дакле, са формирањем владе све се и завршава.

РСЕ: Врло добро сте познавали Зорана Ћинђића, и док сте били дисиденти, и у опозицији, и касније у ДОС-у. Када би он сада погледао ово што се догађа у Србији, и шефа своје странке, да ли би то препознао као своју ДС?

Пешић: Апсолутно не. Да он није био убијен, уопште не би био овакав ток догађаја. Ако би, пак, и био, ако се он на следећим изборима не би одржао на власти – што је било врло могуће, ако би, дакле, победиле ове ретроградне снаге рестаурације, што је Коштуница од првог дана заговарао јер није хтео да се ту ишта суштински, а поготову идеолошки, промени у погледу тог српског националног интереса – ми бисмо онда у Ћинђићу имали предводника праве опозиције. И раније када је било убиство Гавриловића и страшни притисци, кад се догодила побуна Црвених беретки, ја сам му говорила - човече, пусти му целу ту власт, хајдемо у опозицију да следећи пут да победимо на чисто, да знамо на чему смо. Не вреди више да се бориш. И на крају је тако изгубио и живот. Дакле, да је остао жив, ми бисмо наставили сви заједно и постали права опозиција. Ћинђић би наставио ту борбу. Верујем да бисмо ми били успешни у тој борби, да то не би ишло током којим је ишло.

Уместо тога, након Ћинђића, они су пробрали по тој ДС, пронашли неке људе који немају капацитет. Знате како то овде иде: што си паметнији, угледнији и чвршћи, то имаш мање шансе. Дакле, ако не би успео у томе, он не би живео у Србији. Он је имао много понуда. Био је веома добар филозоф. У мојој књизи сам обрадила последњи део филозофије Зорана Ћинђића, пре него што је постао политичар и описала сам на чему се његова последња филозофска фаза заснивала. Он је и онда имао велике понуде. Примера ради, пре почетка плуралистичког система у Србији он је одбио уговор на пет година у Институту за хуманистичке науке у Бечу, где би се бавио Хусерловом феноменолошком филозофијом. Он је то одбио како би дошао и бавио се политиком у Србији. Он не би ни живео овде, ако би видео да не можемо да урадимо ништа.

Дакле, свакако би покушао да после Коштунице крене у борбу, да успостави нову политику и нову Србију. Не би се задовољио овим - да срушимо Милошевића и врх, а онда подметнемо још већег националисту, гласамо за њега, а све остало остане исто, па после 12 година установимо да смо узгојили новог диктатора.

Ћинђић није био моћник. Он није то желео. Он је био, ипак, филозоф. Он је разумео да никад друштво не може да добије рат, ако власт реши да води рат против друштва. Размео је да ти као власт мораш да желиш да буде другачије и да ако као власт то не желиш, другачије неће ни бити.

РСЕ: Да ли је Тадић моћник?

Пешић: А, па да, па, већ смо завршили тај део приче.

РСЕ: Јесте ли у почетној фази могли да препознате ту његову жељу за влашћу?

Пешић: Не. Ја мислим да се он ту нашао неком игром случајности, да он нема много способности. Ево ја ћу вам одмах и рећи зашто видим да нема много способности. Он има једну хедонистичку црту. Он воли да ужива као председник, да се шета около итд. Али, да он стварно хоће да се бави политиком, што није премијер онда? Брани ли му то неко? Па, ево, сад је већ могао бити премијер. Зашто се кандидовао за председника? Ако би сада чак и изгубио председничке изборе, он још увек може да буде премијер А зашто неће да буде премијер? Па, зато што ту треба да се ради. А он то неће, већ хоће да буде председник и неодговорно да се меша у оно у шта не сме да се меша. То показује да он није та личност која стварно хоће да засуче рукаве. Он је могао да иде на парламентарне изборе и да се пребаци са председничке функције на премијерску. Није то урадио јер није луд. Знате ли ви шта значи бити премијер?! То значи да си „у руднику“, а он неће да буде у руднику. Он хоће да се меша где хоће и да за то никоме не одговара, да субверзивно делује и минира институције, да их доведе дотле да више готово и не постоје, да ради шта хоће и да није одговоран ни за шта.

(Радио Слободна Европа)